

İzlenice (Syllabus)

Yaz Okulu Adı:	Dijital Araştırmahane: Üniversiteyi Dışarıdan ve Yeniden Yaratmak. Türkiye'de Alternatif Akademik Oluşumlar (1980 - 2021)	Toplam Ders Saati:	32 saat çevrimiçi ders, 148 saat bağımsız çalışma
Eğitmen(ler):	Araştırma Ekibi & Misafir Akademisyenler	Haftalık Ders Saati:	1.Blok: 17 saat ve 2.Blok: 15 saat
Dil:	Türkçe		
Ev Sahibi Kurum:	Yakın ve Orta Doğu Çalışmaları Enstitüsü / Ludwig-Maximilians-Universität München	Sertifika Sağlayan:	LMU München (6 AKTS)
Asgari Katılımcı Sayısı:	5	Azami Katılımcı Sayısı:	30

Araştırmahane Tanıtımı

Bu araştırmahane kolektif araştırma odaklı öğrenme için dijital bir alan yaratmayı, Türkiye'de üniversite dışı akademik arayışları kayda geçirmeyi ve analiz etmeyi amaçlıyor. Askeri darbelerin ve darbe girişimlerinin ardından gerçekleştirilen akademisyen tasfiyelerine karşı, Türkiye üniversite kampüsü dışında varlık gösteren akademik oluşumlar ve arayışlar konusunda oldukça köklü bir geçmişe sahip. İstanbul'da *Birarada Derneği*, Mersin'de *Kültürhane*; Ankara, Eskişehir ve Kocaeli'de kurulan dayanışma akademileri ve *İnsan Hakları Okulu* bu arayışların son örnekleri arasında sayılabilir. 2016'daki darbe girişiminin ardından kurulan oluşumların yanında, aynı zamanda 1980 askeri darbesinin ardından gerçekleştirilen akademisyen tasfiyelerine karşı da birçok üniversite dışı akademik oluşum kurulmuştu. Araştırmahane kolektif çabalarından biri de *Özgür Üniversite*, *BILSAK*, *EKIN-BILAR* gibi bu türden tecrübeleri ve bu tecrübelerden öğrenebileceklerimizi bir araya getirmektir. Araştırmahane *Kubbealtı Akademisi* ve *Bilim ve Sanat Vakfı* gibi İslami bilgi üretimi alanında çalışan alternatif oluşumlardaki tecrübeleri, bilgi üretim süreçlerini ve öğrenme-öğretme pratiklerini de anlamaya çalışacaktır.

Araştırmahane iki blokta gerçekleştirilecek. 1. Blok, üniversitenin tarihini anlatacak ve üniversite dışı oluşumları kayıt altına almak ve analiz etmek için gerekli olan teorik arkaplanı araştırmahane katılımcılarına tanıtacak. Katılımcılarla birlikte bir araştırma metodolojisi tasarlanacak ve küçük araştırma grupları oluşturularak kolektif alan araştırması yapılacak. 2.blokta, araştırma grupları alandan topladıkları verileri katılımcılara sunacak ve kolektif olarak analiz edecek. Araştırma projelerinin sonuçları var olan dijital arşivlerle iş birliği içerisinde kayda geçirilecek ve kamuya açık hale getirilecek.

Araştırmahane Takvimi

I. Blok

27.07.2021:

11.00 - 13.30 & 14.30 - 16.00 (TSI)
10.00 - 12.30 & 13.30 - 15.00 (CEST)

28/29./30.07.2021:

11.00 - 14.30 (TSI)
10.00 - 13.30 (CEST)

02.08.2021:

11.00 - 13.30 & 14.30 - 16.00 (TSI)
10.00 - 12.30 & 13.30 - 15.00 (CEST)

CEST: Central European Summer
Time

TSI: Türkiye Saati İle

II. Blok

06 - 10.09.2021:

12.00 - 13.00 & 14.00 - 16.00 (TSI)
11.00 - 12.00 & 13.00 - 15.00 (CEST)

CEST: Central European Summer Time

TSI: Türkiye Saati İle

Öğrenim Amaçları

Araştırmahaneyi başarıyla tamamlayan öğrencilerin kazanımları:

- Akademik mülakatlar ve sözlü tarihin kesişiminde araştırma yetilerini geliştirmek
- Verileri kolektif olarak analiz etmek ve sonuç niteliğinde çıkarımlarda bulunmak
- Üniversite tarihi, üniversite söyleminin düşüşü ve Türkiye’de üniversite dışı akademik oluşumların tarihi üzerine derinlemesine bilgi sahibi olmak
- Dijital alanda araştırma grupları ile işbirliği içinde çalışmayı ve kolektif araştırma yapmayı öğrenmek

Araştırmahänenin Gereklilikleri

Araştırmahane unsurları şunları içerir:

- 10 günlük çevrimiçi ders buluşmaları (toplam 32 saat)
- Sınıf içi tartışmalar
- Okuma materyalleri
- Kolektif araştırma
- Kolektif araştırmadan çıkan verilerin grup sunumları
- Araştırmanın kolektif analizi

İlk bloğun son gününde (2 Ağustos), farklı araştırma grupları oluşturulacak ve her gruba kolaylaştırıcı olarak bir araştırmacı dahil olacak.

Araştırmahänenin final notu aşağıdaki unsurlara göre belirlenecektir:

- Derslere ve sınıf içi tartışmalara katılım 15 %
- Araştırmanın tasarlanması 5 %
- Verilerin toplanması 30 %
- Toplanan verilerin sunulması 15 %
- Verilerin kayda geçirilmesi ve analizi 35 %

Araştırmahane Programı:

Blok I: Tarihsel Arkaplan ve Teorik Çerçeve

27.07.2021 Salı

Tanışma ve Giriş: 11.00 – 12.00 (TSI)

A. Bologna'den Bologna'ya: Para, Siyasî Murakabe ve Özerk Örgütlenme Üçgeninde Üniversite Tarihi: 12.00 -13.30 (TSI)

Dersi veren: Christoph Neumann

Bu ders bilgi üretimi ve aktarımın erken biçimlerinden, ilk üniversite sayılan Bolonya'dan Kraliyet Cemiyeti ve Humboldt modeli üzerinden bugünün neoliberal kapitalizmin rejimi içinde bulunan “modern” üniversitelerine kadar üniversite tarihine dair geniş bir yelpazede konuları ele alacak.

Okumalar:

- Ömer Lütfi Antalyalı, ‘Tarihsel Süreç İçerisinde Üniversite Misyonlarının Oluşumu’, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6.2 (2007), 25–40.

B. İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Üniversitenin Bir Araç, Bir İdeal ve Bir Topluluk Olarak Dönüşümleri: 14.30 – 16.00 (TSI)

Dersi veren: Cem Özatalay

Son yıllarda üniversitenin yaşadığı dönüşümler üzerine yapılan araştırmaların sayısı hızla artıyor. Söz konusu dönüşümler genellikle üniversitenin neoliberalleşme süreciyle ilişkisi içinde ele alınıyor. Bu derste hedeflenen ise üniversitenin bugüne uzanan dönüşümlerine ilişkisel bir bakış açısıyla yaklaşarak, kopuşları ve süreklilikleri tespit edebilmektir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlayarak, yüksek öğretimin kitleleşmesinin meritokrasi ile ilişkisi, üniversite idealinin dönüşümlerinin kapitalist sermaye birikimi rejimleriyle bağı ve

yüksek öğretimin demokratikleşmesinin üniversite topluluğu içinde yol açtığı tahakküm ilişkileri ders kapsamında ele alınacaktır.

Okumalar:

- Lesjak, C. (2017). Althusser and the University Today. *Mediations*, 30(2), 51–56. Retrieved from www.mediationsjournal.org/articles/Althusser_University
- Lee, S. T. (2018). A University Not for Itself. The Rising of the Instrumentalism in Higher Education" in *Rethinking the university: structure, critique, vocation*. Oxford: Counterpress. 31-52
- Torun , Y. (2009) Meritokrasi: Adaletin Terazisi mi Yoksa Bir Adalet İllüzyonu mu? *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 7(26), 89-99.
- Bourdieu, P. (1988) The Conflict of the Faculties. in *Homo Academicvs*. Stanford, California: Stanford University Press. 36-127

28.07.2021 Çarşamba

C. Neoliberal Üniversite “Faydasız” Bilgiden Kurtuluyor: 11.00 – 12.30 (TSI)

Dersi veren: Bülent Somay

Üniversitelerin kendilerini daha iyi finanse etmeleri için görünürde masum bir girişim olan üniversitenin neoliberalleştirilmesi; nasıl kıran kırana mücadele rejimine evrildi ve maliyetlerin düşürülmesi amacıyla “Faydasız Bilgi” olarak görülen Beşeri Bilimler ve Sosyal Bilimler’i kurban etmeye başladı?

Okumalar:

- Flexner, Abraham (1939). ‘Faydasız Bilginin Faydası’; Nuccio Ordine, *Faydasızlığın Faydası: Manifesto* (2018) içinde. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

D. “Bilimsel Bilgi Üretim Süreci ve Akademik Değişimde Uluslararası Feminist Hareketlerin Rolü: Türkiye Örneği”: 13.00 - 14.30 (TSI)

Dersi veren: Sevgi Uçan Çubukçu

1960’ların sonlarından itibaren ABD ve Batı Avrupa ülkelerinde, 1980lerin sonlarından itibaren Türkiye’de feminist düşüncenin akademiye girerek, mutlak doğru ve objektif sayılan bilimsel bilgiye dönüştürücü bir etkide bulundu. Bilginin içeriğine ve yöntemine dair yapılan bu eleştiri, sosyal bilimlerden fen bilimlerine kadar bütün disiplinlere yönelirken aynı zamanda akademik feminizm kendi kurumlarını da inşa ederek, özerk bir disiplin halini aldı. Akademik feminizmin, üniversitelerde lisans, yüksek lisans veya doktora gibi akademik eğitim programlarına nüfuz etmesinin yanısıra, araştırma merkezleri, kütüphaneler, yayınevleri, dernekler, vakıflar, iletişim ağları vb. çok çeşitli yapılar ile akademik alana ve üniversitenin kurumsal yapısına radikal bir müdahalede

bulundu. Bu seminerin konusu, akademik feminizmin, bilgi üretimine ve kurumsal süreçlere etkisini, mücadeleler, kazanımlar ve dirençler üzerinden okumak oluşturuyor.

Okumalar:

- Serpil Sancar (2003): “Üniversitede Feminizm? Bağlam, Gündem ve Olanaklar”, *Toplum ve Bilim*, 97, Yaz.
- Zeynep Gülrü Göker, Mary Lou O’Neil, Sevgi Uçan Çubukçu (2018): “Perspectives on gender studies in Turkey”, *AG AboutGender, International Journal of Gender Studies*, (Edited by Mary Lou O’Neil1 and Rita Bencivenga), Vol. 7 N°14 pp. 208-226 , <https://riviste.unige.it/aboutgender> DOI: 10.15167/2279-5057/AG2018.7.14.1019

29.07.2021, Perşembe

E. Üniversitenin Dekolonizasyonu (2 bölüm): 11.00 – 12.30 (TSI)

I. Neoliberal Zamanlarda Üniversiteler: Proje, Performans, Sömürü: 11.00 - 11.40 (TSI)

Dersi veren: Simten Coşar

Bu derste neoliberal şeyler düzeni kapsamında akademik bilgi üretim süreçlerinin dinamiklerine eleştirel feminist perspektiften bakıyoruz. Bunun için bilgi üretim süreçlerindeki çok-katmanlı sömürü ilişkilerini ve akademiklerin neoliberal üniversite yapıları içinde birbirleriyle ve ilgili uygulamalarla nasıl ilişkilendiklerini soruşturuyoruz. Birbirinden farklı üniversite tarihlerine ve dolayısıyla kurumsal kültürlere sahip üç coğrafyadan – Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Türkiye – örnekleri ele alarak şu soruları soruyoruz: 1. Neoliberal akademik bilgi üretiminin ayırt edici özellikleri neler? 2. Neoliberal üniversite yapıları içindeki akademiklerin ayırt edici özellikleri neler? 3. Neoliberal akademi ilişkilerinin ayırt edici özellikleri neler? 4. Neoliberal üniversite yapıları içinde alternatif bilgi üretim anları ve alanları var mı, yok mu? Varsa nasıl? Yoksa nerede?

Okumalar:

- Özbudun, S. (2014). Sosyal Bilimler: Bir Şey Yapmalı! *Mülkiye Dergisi*, 38(2), 113-120.
- Cosar, S. & Bektaş-Ata, L. (2017). Modernin Distopyası: Neoliberal Akademiye Birlikte Oto-Etnografiyle Anlamak. *Doğu Batı Yayınları* (80. Sayı), 73-94.
- Eldemir, P. & Yılmaz, T. (2021). Duygudaşıktan Yoldaşlığa: İşte Bu Bizim Hikayemiz (Araştırma Makalesi). *Feminist Tahayyül*, 2(1): 38-65.
- Cosar, S. (2016). Akademinin Bitmek Bilen Koridorları: Eril Çivilerden Boşalan Yerlere Feminist Dikişler. *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar* (29. Sayı)

II. Türkiye Üniversitelerinde Kürt Çalışmaları: 11.50 - 12.30 (TSI)

Dersi veren: Güllistan Yarkın

Modern Türkiye Cumhuriyeti devleti kurulduktan sonra bütün Türkiye anayasaları ve modern Türk milliyetçisi resmi ideoloji ile Kürtler ve Kürtçenin varlığı inkâr edildi. Türkiye resmi sınırlarında yaşayan Kürtler sömürgeci asimilasyon politikalarına maruz kaldılar. Kürtlerin inkârı ve devletin Türk milliyetçisi resmi ideolojisinin kurumsallaştırılmasında üniversiteler büyük bir rol oynadılar. Üniversite, resmi ideolojinin kurumsallaştırıldığı ana kurumlardan biri olarak işlev gördü. Bu süreçte resmi ideolojiyi ve devletin Kürt politikasını eleştiren İsmail Beşikci gibi akademisyenler cezalandırıldılar. 1990'lı yıllara gelindiğinde silahlı Kürt hareketinin ortaya çıkışına paralel olarak Kürtlerin varlığının inkâr edilmesi politikaları büyük bir darbe aldı. 1990'lı yıllarda "Kürt" kavramı ve 2009 yılında "Kürdistan" kavramı Türkiye üniversitelerinde savunulan tez başlıklarına ilk defa giriş yaptı. 2009 yılından itibaren Kürt şehirlerindeki üniversitelerde Kürtçe bölümler açıldı. Bu ders tarihsel ve eleştirel bir perspektifle Türkiye üniversitelerinde Kürt Çalışmalarının geçirdiği dönüşüm konusunda katılımcıları bilgilendirecek.

Okumalar:

- Güllistan Yarkın, *İsmail Beşikci Vakfı-Türkiye Üniversitelerinde Kürt Çalışmaları Alanında Yaşanan Akademik Hak ihlalleri*, 2020.

F. Türkiye'de 80'lerdeki Tecrübeler Genel bir Bakış (2 bölüm): 13.00 - 14.30 (TSI)[Devamı ertesi gün: 11.00 – 12.30 (TSI)]

I. Üniversite Tasfiyeleri ve 12 Eylül Üniversite Tasfiyesinin Gelişimi ile Bilimsel Üretim Üzerine Etkileri: 13.00 - 14.30 (TSI)

Dersi Veren: Ömer Ulusoy

Türkiye üniversiteleri akademik kurumları yeniden şekillendiren uzun bir siyasi müdahaleler geçmişine sahiptirler. Her ne kadar hemen her müdahaleyi bir tasfiye izlemişse de 1980 sonrasında gerçekleştirilen müdahale mukayese kabul edilemez oranda büyük ölçekli olmuş ve sonuçları bakımından Türkiye akademik çevrelerini hiç olmadığı kadar etkilemiştir. Bu müdahale, yalnız askeri rejimin sessizleştirilen üniversiteler içinde uzantısı olarak görülen YÖK'ün aracılığıyla akademik özgürlükleri sonlandırmamış, aynı zamanda üniversitelerin, özellikle de Sosyal ve Beşerî Bilimlerdeki otoritesini, bilimsel meşruiyetini ve üretimini sorgulamaya açmıştır. Bu dersin amacı, söz konusu müdahalenin nasıl bir bakıma üniversite dışında dönemin ihraç ya da müstafi akademisyenlerinin katkılarıyla bilhassa Sosyal ve Beşerî Bilimler alanlarında oluşmaya başlayan bir bilimsel üretim ortamının gelişiminin temellerini attığını anlamak üzere 1980 sonrası yaşanan tasfiyenin oluşumunu, bu tasfiyenin mağdurlarının tanıklıkları ve dönemin kaynakları ışığında tartışmak olacaktır.

Okumalar:

- Hatiboğlu, T. (1990), *Eylül Üniversitesi*. Ankara, Selvi Yayınları.

- Özen, H. (2002), *Entelektüelin Dramı. 12 Eylül'ün Cadı Kazanı*. Ankara, İmge Kitapevi.
- - “Türkiye Cumhuriyeti’nde Yükseköğretimin ve Üniversitenin 75 Yılı”, in F. Gök (ed.), *75 Yılda Eğitim*. İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, 1999, ss. 263-281.
- Tekeli, İ. (2010) *Tarihsel Bağlamı İçinde Türkiye’de Yükseköğretimin ve YÖK’ün Tarihi*. İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- (1988), *Kasım 1981 – Kasım 1988 Döneminde Yükseköğretimdeki Gelişmeler*. Önsöz İ. Doğramacı. Ankara, Yükseköğretim Kurulu.
- (1991), *Türk Yükseköğretiminde On Yıl (1981-1991): 1981 Reformu ve Sonuçları*. Ankara, Meteksan.

30.07.2021, Cuma

II. Bilsak ve Ekin-Bilar: 12 Eylül 1980 Sonrası Türkiye’de Alternatif Akademik Oluşumlar Üzerine Genel bir Değerlendirme: 11.00 - 12.30 (TSI)

Dersi veren: Gençay Gürsoy

12 Eylül 1980 sonrası siyasi ortamın bir uzantısı olarak 1983 yılında 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu ile YÖK tarafından üniversiteden atılan akademisyenlerin alternatif üniversite girişimleri nasıl başladı? Düşünce özgürlüğü, bilimsel özerklik, akademik özgürlük ve çoğulcu katılımın yaygınlaştığı ve bu yönde adım adım gelişmeye çalışan bir üniversite yapısından; hiyerarşik, monolitik, otoriter yapılar haline getirilmeye çalışılan, tepeden inme değişiklikler ile kışla disiplinine uydurulmaya çalışılan bir üniversite anlayışına nasıl geçildi? Bu dönüşüme karşı nasıl bir direniş gerçekleşti? Bu dönemde üniversitelerin durumu, akademisyen tasfiyeleri, kadrolara usulsüz atamalar yapılması, üniversite dışında alternatif yapılar oluşturma ve ayakta kalma çabaları (Bilsak, Ekin, Ekin-Bilar, Özgür Üniversite gibi) bize bugünkü duruma ilişkin neler anlatıyor? Bu oluşumların ortak paydaları, benzer ve farklı yönleri, dönemin konjonktürüyle ve ruhuyla ilişkileri nasıldır? Bugünkü tecrübelerle aralarındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

H. Türkiye’de Son Yıllardaki Tecrübelerine Genel bir Bakış: Piyasa ve Devlet Kısılcı Altındaki Üniversitelerde Kolektif Hareketler 2009-2021 13.00 – 14.30 (TSI)

Dersi veren: Aslı Odman

Sosyal ve kültürel sermayeye sahip yüksek vasıflı işçilerin yoğun ve baskın olduğu bir toplumsal bir alan olan akademi, kendi içine yönelik dayanışma ve kolektif hareketler için en mümbit alan değildir. Yine de, bir yanda piyasa güçleri tarafından orta sınıfların proleterleşmesi ve toplumsal niteliklerinin vasıfsızlaştırılması, diğer yanda son 30 yılda otoriter şirket- devletin yükselişi, üniversite içinde de, sadece 'memleket meselelerine

müdahale' anlamına gelmeyen kolektif hareketlenmeler yarattı. Bu kolektifler alan içinden ve dışından engellerle karşılaştılar, pratiklerini bazen miras alınan bir gelenek üzerine inşa ettiler, bazen yenilediler ve eski bazı hataları tekrarladılar. Bu ders, hala açık uçlu bu süreçlerin ve içinde evrildikleri Türkiye genelindeki sosyo-ekonomik dinamiklerin eleştirel bir tasvirini önermektedir.

Okumalar:

- Aslı Odman, 2018, Barış Bildirisi ve Dev-Şirket'in "Yeni Akademisi (I-IV)
IV: Dayanışma Akademileri: Yakıcı ihtiyacı erdeme dönüştürmek?
III: İmzanın değeri ve bedeli
II: Olağan şüpheliler, makbul verimliler ve tecahül-ü arif
I: Büyük dönüşüm
- Aslan, Hakan / Aslı Odman' Vakıf Üniversitesinde Akademik Kapitalizm ve Akademik Sendikacılık: Laureate Edu., Inc., İstanbul Bilgi Üniversitesi ve Sosyal-İş/DİSK Örneği', In: IV. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu Kitabı, 91-118, reprinted with a new foreword in: Yükseköğrenimin Serbest Düşüşü: Özel Üniversiteler, derleyenler: Serdar Değirmencioğlu / Kemal İnal, Ayrıntı Yayınları, 2015.

02.08.2021, Pazartesi

J. Türkiye'de Toplumsal Araştırma Tasarlamak: 11.00 – 13.30 (TSI)

Dersi verenler: Can Irmak Özınanır, Emine Sevim, Ömer Ulusoy, Serap Sarıtaş

Bu derste sosyal bilim araştırmalarındaki temel yaklaşımlar ele alınarak metodoloji üzerine tartışma yürütülecektir. Ardından literatür ve arşiv taramasının nasıl yapılacağına ilişkin bir giriş yapılarak, bu yaz okulundaki araştırmada kullanılacak yöntem üzerine konuşulacaktır. Bu doğrultuda spesifik olarak Türkiye'de yürütülecek bir araştırmada karşılaşılabilecek engeller ve izlenebilecek yollar üzerine deneyimler paylaşılacaktır. Ders kapsamında yürütülecek araştırmadan elde edilecek veriler ışığında nasıl bir analiz geliştirileceği hakkında fikir paylaşımında bulunulacaktır.

Okumalar:

- Neuman, W.L. 2014. Toplumsal Araştırma Yöntemleri. Nitel ve Nicel Yaklaşımlar. Çev. Sedef Özge. Ankara: Yayın Odası. 13. Bölüm ss:540-601.

K. Araştırma Gruplarının Oluşturulması: 14.30 - 16.00 (TSI)

Organizasyon: Can Irmak Özınanır, Emine Sevim, Serap Sarıtaş

Bu bölümde; araştırma metotlarının tanıtılması, araştırma alanının belirlenmesi, araştırma veri toplanması ve sonuçların kayda geçirilmesi için takvim oluşturulması gibi konular üzerinde durulacaktır.

Blok II: Araştırma Sunumları, Analiz ve Değerlendirme

6-7.09.2021 (Pazartesi, Salı)

Toplanan Verilerin Sunulması:12.00 - 13.00 (TSI) & 14.00 - 16.00 (TSI)

Her araştırma grubu kendi alan çalışması boyunca topladığı verileri sunacak, bu süreçte karşılaştıkları zorlukları ve tecrübelerini katılımcılarla paylaşacak.

8-9-10.09.2021 (Çarşamba, Perşembe, Cuma)

Kolektif Analiz ve Değerlendirme:12.00 - 13.00 (TSI) & 14.00 - 16.00 (TSI)

Araştırma gruplarının projeleri kolektif olarak analiz edilecek ve sonuçlar değerlendirilecek.

Tavsiye Edilen Kaynakçalar:

- Aslı Odman'ın Sinan Çetin'in katkılarıyla hazırladığı bir bibliyografya: Bilgi Üniversitesi'nin Laureate'e satılması, sendikalaşma sırasında anglofon dünyadaki üniversitenin şirketleşmesi ve özerklik kaybı üzerine (İngilizce):
https://docs.google.com/document/d/1y6nlyZ403EPxtAWZ_TYSbcT_s937rxLn/edit
- *IstanbuLab Bilim, Kültür ve Üniversite Çalışma Grubu*'nun üniversitelerin özerkliği ve akademik özgürlük üzerine hazırladığı bibliyografya:
<https://www.stsistanbul.org/2021/03/19/turkiyede-universite-kolektif-bibliyografya-calismasi/>